

Likabehandlingsplan för Munkfors förskolor

2021-2022

1. Vision

Vi i förskolan skall vara en arbetsplats för barn och vuxna där alla kan känna sig trygga och där ingen skall bli utsatt för diskriminering eller annan kränkande behandling.

Alla barn skall vara välkomna till vår förskola. Vi accepterar olikheter och ser det som en tillgång för utvecklingen. Konflikter är en naturlig del av mänskligt samspel som får oss att växa som individer.

Vår förskola skall vara trygg, rolig och lärorik.

2. Mål

En förskola fri från diskriminering, trakasserier och kränkningar, där alla kan känna sig trygga och känna glädje.

Föräldrarna skall känna sig trygga när de lämnar sina barn på förskolan.

Vi ska arbeta långsiktigt och aktivt för att förebygga diskriminering eller annan kränkande behandling.

Vid fall av diskriminering eller annan kränkande behandling skall vi ta tag i problemet och åtgärda det snarast.

All personal skall vara väl förtrogna med Skolverkets allmänna råd för att främja likabehandling och förebygga diskriminering, trakasserier och kränkande behandling.

I Lpfö98 (s.7) beskrivs följande ansvar för förskolan:

”Människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet mellan könen samt solidaritet med svaga och utsatta är värden som förskolan skall hålla levande i arbetet med barnen.”

3. Likabehandlingsplan

Handlingsplanen är framtagen av barn och personal och gäller för barn samt personal i Munkfors kommuns skolor/förskolor. All personal inom förskolan och rektor för förskola ansvarar för planen.

3.1 Till dig som barn

Alla barn ska kunna trivas, vara trygga och känna samhörighet med varandra och förskolans personal.

3.2 Till dig som vårdnadshavare

Om du misstänker att ditt eller någon annans barn blir utsatt för kränkande behandling eller diskriminering, så kontakta ditt barns personal eller rektor för förskola. Om du misstänker att ditt eget barn utsätter andra barn för någon form av kränkande behandling så råder vi i förskolan dig att tala allvar med ditt barn och visa att du inte accepterar ett sådant beteende. Kontakta även i detta fall förskolan. Utan samverkan kan vi aldrig komma vidare i detta viktiga arbete.

3.3 Till all personal som jobbar i förskolan

Alla vi som arbetar i förskolans värld måste våga vara vuxna förebilder och agera på ett samstämt sätt för att förebygga, förhindra, upptäcka och agera, vid alla typer av kränkande behandling och diskriminering. Vi har ett regeringsuppdrag att åstadkomma en trygg förskolemiljö där våra barn ska ha med sig både social kompetens och kunskaper för att kunna klara sig i livet. Vi måste hjälpas åt för att åstadkomma detta.

3.4 Alla som arbetar i förskolan ska:

Visa respekt för individen och medverka till att det skapas ett demokratiskt klimat i förskolan, där samhörighet och ansvar kan utvecklas och där barnen får möjlighet att visa solidaritet.

Stimulera barnens samspel och hjälpa dem att bearbeta konflikter samt reda ut missförstånd, kompromissa och respektera varandra.

Aktivt motverka trakasserier och förtryck av individer och grupper.

Aktivt verka för att kränkningar aldrig förekommer.

Varje incident av kränkande behandling skall resultera i en reaktion från de vuxna i förskolan.

3.5 Lagtexter

Handlingsplanen har sitt ursprung i följande lagtexter;

- Skollagen (SFS 2010:800)

1 Kap.5 § Utbildningen ska utformas i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar och de mänskliga rättigheterna som människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet samt solidaritet mellan människor. Var och en som verkar inom utbildningen ska främja de mänskliga rättigheterna och aktivt motverka alla former av kränkande behandling.

- Diskrimineringslag (SFS 2008:567) och skollagen 14a kap.

1 Kap. 1 § Denna lag har till ändamål att motverka diskriminering och på andra sätt främja lika rättigheter och möjligheter oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller trosuppfattning, funktionshinder, sexuell läggning eller ålder.

Förskola och skola har fått i uppdrag att alla barn och elever ska känna sig trygga, bemötas och behandlas med respekt för sin egenart. Utgångspunkten för den nya lagen är principen om alla människors lika värde. Lagen ställer krav på att verksamheterna bedriver ett målinriktat arbete för att motverka diskriminering, trakasserier eller kränkande behandling och att det upprättas likabehandlingsplaner.

- Förordningen om barns och elevers deltagande i arbetet med en likabehandlingsplan. (2006:1083)

Skolans skyldighet att motverka diskriminering, trakasserier och annan kränkande behandling regleras också i skolförfattningarna; Läroplan för förskolan, Lpfö98, Läroplan för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet, Lgr11.

- Arbetsmiljölagen (AML,1977:1160) med tillhörande föreskrifter reglerar också arbetet mot kränkande behandling i skolan.
- Socialtjänstlagen (SOL2001:453) och reglerna i Brottsbalken kan också tillämpas
- FN:s konvention om barns rättigheter, barnkonventionen, bygger på att barns bästa alltid ska komma i främsta rummet.

4. Definition av diskriminering

Diskriminering är när förskolan på osakliga grunder behandlar ett barn/vuxen sämre än andra barn/vuxna. Diskrimineringen kan vara direkt eller indirekt.

Direkt diskriminering menas med att barn/vuxna missgynnas genom särbehandling på grund av någon av de sju diskrimineringsgrunderna som lagen omfattar.

Indirekt diskriminering är när man behandlar alla lika.

Trakasserier är en aktiv, medveten handling som kränker barns/vuxens värdighet och som har koppling till någon av de sju diskrimineringsgrunderna.

4.1 Grundläggande utgångspunkter samt de sju diskrimineringsgrunderna

Munkfors kommuns förskolor skall aktivt motverka diskrimineringar och kränkningar enligt följande grundläggande utgångspunkter;

4.1.1 Kön

Begreppet kön innebär att någon är kvinna eller man. Det är förbjudet att diskriminera någon på grund av kön.

Flickor och pojkar är jämställda. De skall ges utrymme för sina specifika behov som individer och ges möjlighet att tillgodose sina intressen inom ramarna för förskolans verksamhet. Enligt läroplan skall förskolan motverka traditionella könsroller och könsroller. Flickor och pojkar skall ha samma möjligheter att pröva och utveckla förmågor och intressen utan begränsningar utifrån stereotypa könsroller. Förskolan skall också sträva efter att varje barn utvecklar förståelse för att alla människor har lika värde oberoende av kön, social eller etnisk bakgrund.

Vuxnas sätt att bemöta flickor och pojkar liksom de krav och förväntningar som ställs på dem bidrar till att forma flickors och pojkars uppfattning om vad som är kvinnligt och manligt.

För att åstadkomma detta skall arbetslaget verka för att flickor och pojkar får lika stort inflytande över och utrymme i verksamheten samt erbjuda barnen fler möjligheter att utveckla förmågor och intressen.

4.1.2 Könsoverskridande identitet

Med könsoverskridande identitet eller uttryck avses att någon inte definierar sig som kvinna eller man eller genom sin klädsel (eller på annat sätt) ger uttryck för att tillhöra ett annat kön.

Alla ska accepteras och respekteras som individer.

4.1.3 Etnisk tillhörighet

Med etnisk tillhörighet menas en individs nationella och etniska ursprung, hudfärg eller annat liknande förhållande.

Alla barn inom Munkfors kommuns förskolor skall bemötas med respekt för individens okränkbarhet, oavsett nationalitet eller folkgrupp.

4.1.4 Religion och trosuppfattning

Med religion avses religiösa åskådningar som t.ex. hinduism, judendom, kristendom och islam. Annan trosuppfattning innefattar sådana övertygelser som har sin grund i eller samband med en religiös åskådning, t.ex. buddism, ateism (innebär avsaknad av eller avståndstagande från tro på någon gud, gudar och högre makt) och agnosticism (agnosticism är uppfattningen att Guds existens är omöjlig att bevisa).

Religion och trosuppfattning tillhör den privata sfären och skall därför mötas med tolerans och respekt av elever och personal.

4.1.5 Sexuell läggning

Lagen definierar sexuell läggning som homosexuell, heterosexuell och bisexuell läggning.

Sexualitet tillhör privatlivet och skall vårdas med omtanke och hänsyn. Ingen oavsett sexuell läggning skall förnekas denna hänsyn.

4.1.6 Funktionsnedsättning

Alla typer av funktionsnedsättning skall mötas av förståelse och omtanke och får inte utgöra något hinder i det vardagliga arbetet i förskolan.

Verksamheten ska anpassas till alla barn i förskolan. Alla barn ska få erfara den tillfredställelse det ger att göra framsteg, övervinna svårigheter och att få uppleva sig vara en tillgång i gruppen.

4.1.7 Ålder

Ålder innebär uppnådd levnadslängd. Alla människor, oavsett ålder omfattas av lagens skydd mot diskriminering.

Ingen skall diskrimineras eller trakasseras beroende på sin ålder

Annan kränkande behandling, till exempel mobbning:

Ingen skall tilldelas kränkande tillmälen eller nedsättande omdömen och inte heller utsättas för aktiv fysisk eller psykisk uteslutning ur gruppen.

4.2 Definition av kränkande behandling

Begreppet ”kränkande” behandling används som ett samlingsbegrepp för olika former av kränkningar inkl. diskriminering och trakasserier som har samband med etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning, funktionshinder, kön eller av sexuell natur.

Gemensamt för all kränkande behandling är att någon eller några kränker principen om alla människors lika värde.

Kränkningar är ett uttryck för makt och förtryckt.

Kränkningar kan utföras av en eller flera personer och riktas mot en eller flera.

En kränkning kan äga rum vid enstaka tillfällen eller vara systematiska och återkommande.

Kränkningar utförs av och drabbar såväl barn som vuxna.

En mycket viktig utgångspunkt är den individuella upplevelse och att den som uppger att han eller hon blivit kränkt, alltid måste tas på allvar. Det är barnet eller den vuxne verbalt eller via kroppsspråk som avgör om beteendet eller handlingen är kränkande

Kränkningar kan vara:

- Fysiska (t.ex. att bli utsatt för slag och knuffar)
- Verbala (t.ex. att bli hotad eller kallad hora, bög)
- Psykosociala (t.ex. att bli utsatt för utfrysning, ryktesspridning)
- Text-och bildburna (t.ex. klotter, brev och lappar, e-post, sms och mms).

Kränkningar kan bland annat ta sig uttryck som:

- Mobbing
- Diskriminering
- Sexuella trakasserier
- Rasism
- Främlingsfientlighet
- Homofobi

4.3 God förskolemiljö

En god förskolemiljö anser vi vara:

- Att alla trivs och är trygga
- Att dagen innehåller en samling
- Att arbetet/leken är meningsfull, aktiv och innehållsrik
- Att få arbeta/leka i sin egen takt
- Att få leka i lugn och ro/få vara ifred
- Att få göra färdigt och fint
- Att få njuta av sitt arbete/lek och tycka om det man gör
- Att få leka/arbete skapande
- Att få ta eget ansvar och känna sig delaktig
- Att bli rättvist behandlad
- Att ha tillgång till bra material
- Att få omväxlande uppgifter
- Att det är ordning och reda
- Att det finns rutiner och normer som alla känner till
- Att den fysiska miljön är trivsamt
- Att barnens alster pryder förskolan
- Att förskolans personal är goda förebilder

4.4 Förebyggande arbete för att motverka kränkande behandling

Förskolan skall vara rolig, trygg och lärorik för alla barn som deltar.

Arbetslaget skall:

Ansvara för att varje barn får sina behov respekterade och tillgodosedda och får uppleva sitt eget värde.

Ansvara för att förskolan tillämpar ett demokratiskt arbetssätt där barnen aktivt deltar

Lyfta fram och problematisera etiska dilemman och livsfrågor

Göra barnen uppmärksamma på att människor kan ha olika attityder och värderingar som styr deras synpunkter och handlande

Ansvara för att det utvecklas normer för arbetet och samvaron i den egna barngruppen.

Samarbeta med hemmen när det gäller barnens fostran och med föräldrarna diskutera regler och förhållningssätt i förskolan.

Förskolans uppgift är att varje barn utvecklar sin förmåga: Att ta hänsyn till att leva sig in i andra människor samt vilja hjälpa andra.

Att upptäcka, reflektera över och ta ställning till olika etniska dilemman och livsfrågor i vardagen (Lpfö98).

I våra förskolor arbetar vi med:

- Nolltolerans- varje incident av kränkande behandling skall resultera i en reaktion från de vuxna i förskolan.
- Att skapa gemenskap under bl.a. aktiviteter, lekar och samlingar, där olikheter och likheter lyfts fram som något positivt.
- Att det är tillåtet att säga nej.
- Att skapa trygghet genom vuxennärvaro i lek och aktiviteter både ute och inomhus.
- Daglig föräldrakontakt ”tambursamtal”, föräldraträffar, utvecklingssamtal och kompissamtal.
- Barnobservationer.
- Barnintervjuer.
- Arbetslagsmöten – samtal tillsammans med all personal kring yrkesetik och bemötande
- Konflikthantering i små och stora grupper.
- Ge befogade tillrättavisningar för att upprätthålla en god miljö – ge barnen bra sociala verktyg.
- Att personalen ska vara positiva föredömen och goda förebilder.
- Att personalen fortlöpande för diskussioner kring kränkande beteenden och har ett tydligt förhållningssätt.
- Att inte prata över barns huvud.
- Att alla arbetar för att ett gott arbetsklimat råder. Det gäller både barn och vuxna.
- Kartläggning tillsammans med barnen om otrygga platser på förskolan.
- Personalen har utbildats i TRAS (tidig registrering av språkutvecklingen) och TAKK (tecken som stöd).

4.5 Att upptäcka och utreda trakasserier och kränkande behandling

En viktig utgångspunkt är att den som känner sig kränkt alltid måste tas på allvar. Alla vuxna på förskolan skall ingripa omedelbart när en kränkning sker. I det dagliga arbetet med barnen uppmärksammar vi när barn utsätts för diskriminering eller kränkande behandling. De vuxna agerar som goda förebilder och ser till att de barn som utför den kränkande behandlingen förstår den felaktiga handlingen som de har utfört. Även vuxnas kränkningar mot barn är viktiga att utreda och åtgärda.

4.6 Handlingsplan vid diskriminering/ kränkande behandling

4.6.1 Vid kränkningar

Ta bort barnet som kränker från situationen och prata med alla berörda. Använd dig av ”hur” frågor. Hur kände du? Hur tänkte du? Hur tror du att den andre kände sig? Hur kunde du ha gjort?

Följ i övrigt rutinerna för kränkning.

4.6.2 Anmälan

Om personalen bevittnar en akut situation gällande kränkning, trakasserier eller sexuella trakasserier har denne skyldighet att ingripa och omedelbart stoppa händelsen. Anmälan till rektor för förskola görs samma dag eller senast dagen efter på förskolans dokument för kränkande behandling.

4.6.3 Rutin när arbetslaget får information om, eller själva upptäcker en kränkning

Munkfors kommuns Policy är att det ska råda nolltolerans mot kränkningar. All personal ska vara aktivt deltagande och skapandet av en trygg och säker förskolemiljö samt agera för Nolltolerans. Rutin vid kännedom om kränkning hanteras på följande sätt:

1. Personal, barn eller vårdnadshavare får kännedom om att kränkning har skett.
2. Kontakta alltid berörda vårdnadshavare om kränkningen samt att uppgifter och anmälan lämnas till rektor för förskola.
3. Uppgifter anmäls till rektor för förskola. Rapportering i KB process i samverkan med rektor för förskola. (personal dokumenterar en beskrivning av händelsen, namn, datum, vilka åtgärder som är vidtagna, när uppföljning sker m.m.).
4. Efter rapportering i KB process anmäls kränkningen skyndsamt till huvudman. Kränkningen diarieförs.
5. På delegation av huvudman ska förskolan skyndsamt utreda anmälan och vidta tydliga åtgärder.

6. Uppföljning efter en dag, därefter efter en vecka samt efter ytterligare 2 veckor.
Dokumentation under hela förloppet.
7. Åtgärder utvärderas, ärendet avslutas om kränkningarna upphört och dokumenteras.
Anmälan om avslutad utredning lämnas av rektor för förskola i KB process till
huvudman

4.6.4 Dokumentation

Rutin för dokumentation:

Dokumentation skall föras av alla inblandade vid misstänkt fall av diskriminering, trakasserier eller andra kränkningar. Dokumentationen sparas i KB process. Dokumentation görs i samverkan med rektor för förskola och personal.

1. och hur har förskolan fått kännedom om att barnet känt sig kränkt?
2. Hur och av vem har detta utretts?
3. Vilka åtgärder har vidtagits?
4. Hur har åtgärderna följts upp och utvärderats?
5. Hur vi arbetat enligt vår likabehandlingsplan i detta fall?

4.6.5 Åtgärder mot kränkande behandling

Skollagen 10 § /Träder i kraft I:2019-07-01/ En lärare, förskollärare eller annan personal som får kännedom om att ett barn eller en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten är skyldig att anmäla detta till rektorn. En rektor som får kännedom om att ett barn eller en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten är skyldig att anmäla detta till huvudmannen. Huvudmannen är skyldig att skyndsamt utreda omständigheterna kring de uppgivna kränkningarna och i förekommande fall vidta de åtgärder som skäligen kan krävas för att förhindra kränkande behandling i framtiden.

4.6.6 Frågor som stöd vid utredning/dokumentation av kränkande behandling

4.6.6.1 Barn-Barn

Uppmärksamma, prata med barnen om vad de gjort.

Använda sig av ”hur - frågor”

- Hur kände du?
- Hur tänkte du?
- Hur tror du att den andre kände sig?

- Hur ska du göra för att kompiserna ska bli glada?

Vid upprepade tillfällen eller handlingar som riktas mot ett och samma barn skall vårdnadshavare och förskolechef informeras och vidare åtgärder vidtagas.

- Vem/vilka är det som kränker?
- Vad har hänt?
- Vem vilka gör vad? Var händer det
- Hur länge har det pågått?
- Vad känner den som blivit utsatt?
- Handlingsplan för både den som utsätter samt den som blivit utsatt. I åtgärdsprogrammet skrivs också in när uppföljning sker.
Förskolans insatser ska dokumenteras.

4.6.6.2 Vuxna-Barn

Alla vuxna på förskolan ska i sin yrkesutövning alltid bemöta barnen med respekt för deras person. De ska dessutom skydda varje barn mot skada, diskriminering, trakasserier och kränkningar. Barnen ska heller inte utsättas för retsamma kommentarer

4.6.6.3 Personal som kränker barn

Så snart något barn uppfattar sig bli utsatt för kränkning eller någon får kännedom om kränkning av barn ska detta rapporteras skyndsamt till Rektor för förskola.

Rektor för förskola ansvarar för att utredning startar i samverkan med personal.

Rektor för förskola samtalar med den som bevittnat/ fått kännedom om händelsen

Rektor för förskola har skyndsamt samtal med barnet om detta är möjligt med hänsyn till barnets ålder så att denne har möjlighet att uttrycka sin upplevelse av vad som hänt. I samband med samtalet anmäls kränkningen i KB process. Information till vårdnadshavare samt inbjudan till samtal omgående. Huvudman informeras om start av utredning.

Rektor för förskola samtalar med personal som kränkt barnet.

Rektor för förskola samtalar med vårdnadshavare utifrån den pågående utredningen.

Rektor för förskola beslutar om åtgärder utifrån utredningen. Beroende på diskrimineringens eller kränkningens art kan polisanmälan bli aktuell. Rektor för förskola ansvarar för dessa åtgärder.

Samtliga parter informeras.

Uppföljning med barn och vårdnadshavare sker efter tre veckor för att säkerställa att barnet mår bra. Upplever de att allt är bra så avslutas utredningen.

Huvudman får information om de åtgärder som genomförts i KB process.

Kvarstår problemet blir det fler samtal med de berörda vilket kan innebära att extern hjälp kan behövas.

All dokumentation sparas i KB process.

Det är rektor för förskolas ansvar att bevaka att konflikten får en varaktig lösning.

Om rektor fr förskola misstänks för att kränkt elev, ska förvaltningschefen utreda och följa de steg som finns ovan.

4.6.6.4 Vuxen-Vuxen

Om man som vuxen känner sig kränkt eller mobbad av sina arbetskamrater skall man ta kontakt med sin förskolechef. All personal har skyldighet att anmäla till rektor för förskola om man får kännedom att vuxna kränker vuxna.

Rektor för förskola ansvarar för att nödvändig information samlas in.

Förskolechef kontaktar berörd facklig organisation.

Samtal med den som kränker.

Uppföljningssamtal inom en vecka.

Rektor för förskola dokumenterar.

4.6.6.5 Föräldrar

Föräldrar har också ett stort ansvar. Om förskolan/skolan och hemmet tar klart avstånd från kränkande behandling får detta en positiv inverkan på barnen. Prata med ditt barn om mobbing. Är något barn utsatt? Är någon ensam? Ta kontakt med förskolan/skolan om ditt barn berättar om trakasserier och kränkningar. Vi måste alla hjälpas åt att skapa en förskola/skola där alla trivs och har det bra.

4.7 Årlig plan mot kränkande behandling

4.7.1 Aktiva åtgärder

Kartläggning och nulägesanalys varje höst av risk för kränkningar inom/utomhus av varje avdelning.

Tydliga och konkreta mål efter kartläggningen av risk för kränkningar samt vilka åtgärder som ska genomföras på avdelningen under året.

Diskrimineringsgrunderna – kartläggning och nulägesanalys, mål, aktiva åtgärder planeras per avdelning varje höst.

Uppföljning och utvärdering varje vår av de aktiva åtgärderna utifrån kartläggningen av risk för kränkningar och diskrimineringsgrunderna – mål, resultat och analys.

4.7.2 Främjande åtgärder

Alla barn ska bli sedda och uppmärksammade varje dag.

Alla barn och föräldrar ska känna sig trygga på förskolan.

Alla ska visa respekt för individen och medverka till att det skapas ett demokratiskt klimat i förskolan, där samhörighet och ansvar får möjlighet att utvecklas och att barnen får möjlighet att visa solidaritet.

Främja demokrati, jämställdhet, solidaritet, ansvar och att barnen utvecklar en förmåga att ta hänsyn till att leva sig in i andra människor samt vilja hjälpa andra.

Alla ska aktivt motverka trakasserier, diskriminering, och förtryck av individer och grupper

Nolltolerans – varje incident av kränkande behandling ska resultera i en reaktion från de vuxna i förskolan

All personal är goda förebilder och har ett vänligt bemötande till alla på förskolan.

All personal ska ha god yrkesetik/professionellt förhållningssätt.

Vikarier, nyanställd personal och VFU- studenter ska informeras av handledare/rektor för förskola om likabehandlingsplanen och sekretesslagstiftningen.

All personal inom förskolan ska känna till och aktivt arbeta för likabehandlingsplanen.

4.7.3 Förebyggande åtgärder

Kartläggning varje höst av varje barngrupp/nuläge, för att se över var risk för diskriminering/kränkningar/trakasserier kan uppstå både inomhus och utomhus. Åtgärder vidtas för att förhindra att diskriminering, trakasserier, kränkningar, mobbing uppstår i den fysiska miljön. Främjande och förebyggande arbete samt aktiva åtgärder görs på varje avdelning. Utvärdering av insatserna görs på vårens APT i maj månad.

Aktiva åtgärder utifrån diskrimineringsgrunderna vidtas på varje avdelning. Åtgärderna dokumenteras och utvärderas varje höst på studiedagen. Alla diskrimineringsgrunder skall aktivt åtgärdas på varje avdelning.

En trygg rutin av dagsrytmen med aktiviteter/lek både inomhus och utomhus.

Närvarande och engagerade pedagoger nära i barnens lek.

Daglig föräldrakontakt vid hämtning/lämning, utvecklingssamtal, föräldraträffar

Att alla barn har möjlighet att påverka sin dag på förskolan, inflytande och att barnen får vara delaktiga i beslut samt lär sig att ta ansvar samt att vara solidariska mot varandra.

Att förskolan lyfter problematiska etiska dilemman och livsfrågor.

Uppmärksamma och lyfta att människor har olika attityder och värderingar, ansvara för att det utvecklas normer för arbetet och samvaron i den egna barngruppen.

4.7.4 Resultat

Kartläggning – resultat.

Aktiva åtgärder mot diskriminering – resultat.

Anmälning om kränkning till huvudman – resultat.

Årliga kartläggningar i förskolan

Årligen genomförs en föräldra/trivselenkät samt kartläggning tillsammans med barnen om otrygga platser på förskolan. Daglig föräldrakontakt ”tambursamtal”, föräldraträffar, utvecklings-samtal, kompisamtal, barnintervjuer och barnobservationer är andra kontinuerliga kartläggningsmetoder under året. Utifrån resultatet från kartläggningen och utifrån utvärdering från förgående års plan genomförs en analys som i sin tur leder till nya konkreta åtgärder.

Den reviderade likabehandlingsplanen presenteras för all personal under hösten

Likabehandlingsplanen presenteras på höstens föräldramöte

Kränkningar finns med som en punkt på personalens veckomöte

Likabehandlingsplanen revideras på höstens första studiedag.

4.7.5 Kvalitetssäkring av likabehandlingsplanen

Alla vuxna, inom förskolan och skolan skall känna till och aktivt arbeta för att likabehandlingsplanen följs.

Vikarier, nyanställd personal och VFU-studenter informeras av handledare om likabehandlingsplanen och sekretesslagstiftningen.

Likabehandlingsplanen skall finnas på kommunens hemsida.

Likabehandlingsplanen är en del av förskolans/skolans kvalitetsredovisning.

4.7.6 Utvärdering

Vi arbetar enligt Allmänna råd för arbete med att främja likabehandling och säkerställer varje år att vi följer de riktlinjer som finns.

Likabehandlingsplanen revideras på studiedagen i början av varje ny hösttermin.

Rektor för förskola har det yttersta ansvaret för att likabehandlingsplanen upprättas och följs samt årligen utvärderas och revideras.

5. Likabehandlingsplan för Lillmunkens förskola, avdelning Aklejan

5.1 Aklejans vision

Att skapa en arbetsmiljö där både barn och personal känner trygghet, trivsel och arbetsglädje. Vi vill ha en lekfull och lärande miljö där ingen känner sig kränkt.

Vi strävar efter att:

- Alla barn känner sig trygga och trivs på förskolan, där alla känner sig inkluderade.
- Skapa gemenskap och lära barnen att hjälpa varandra, respektera varandra och se olikheter som en tillgång.
- Ha goda samtal kring värdegrund och hur vi ska vara mot varandra.
- Alla barn ska känna glädje och leklust på Aklejan.
- Se alla barn och alltid finnas till hands för barnen, både inne och ute.

5.2 Främjande Arbete

Vi förmedlar allas lika värde och att alla barn ska känna sig sedda och välkomna varje dag. Vi ser till att förskolan är en trygg och lärorik plats att komma till, där vi anpassar vår verksamhet efter barnens olika förutsättningar och färdigheter.

Vi uppmuntrar till ett gott språk och ordval, där kränkningar och fula ord inte accepteras. Vi finns tillgängliga för barnen i deras lek och aktivitet när de behöver stöd och omsorg. Alla barn ska känna sig sedda under dagen.

Detta vill vi uppnå och utveckla genom till exempel böcker, leksaker, tecken som stöd, bildstöd och modersmålsstöd, vid behov. Vi löser konflikter när de uppstår med de inblandade barnen. Vi vuxna är goda förebilder och försöker vara positiva i alla lägen. Vi har dagliga samtal med barnen om värdegrund och en trivselenkät till föräldrarna.

5.3 Förebyggande

All personal inom förskolan ska arbeta förebyggande mot kränkningar genom att:

- Vara goda förebilder och ha ett positivt förhållningssätt gentemot barnen.
- Verka för att stärka barnens självkänsla, självtillit och självförtroende.
- Uppmuntra positivt beteende/handlande
- Ha en god uppsikt över varje barn i alla de utrymmen där barnen vistas, både inne och ute.

Föräldrars inflytande sker genom inskolning, föräldramöten, utvecklingssamtal, tambur samtal, trivselenkät och via Infomentor. Likabehandlingsplanen finns att läsa i hallen och på munkfors.se. På grund av corona-pandemin har vi det senaste året inte kunnat ha dialoger på samma vis som vi brukar.

Vid det förebyggande arbetet använder vi oss av samlingar, dagliga samtal med barnen, närvarande vuxna, sagor/rim/ramsor/sånger, barnobservationer och tecken som stöd.

5.3.1 Mål

Mål för ht 2021 – Vt. 2022 är att se till att likabehandlingsplanen blir en naturlig del av vardagen, där barnen är visat hänsyn och solidaritet gentemot vuxna och barn,

5.3.2 Hur?

Hela arbetslaget jobbar tillsammans mot samma mål. Vi har ett gott förhållningssätt mellan oss pedagoger där ömsesidig respekt ingår i det dagliga arbetet.

5.4 Kartläggning och nulägesanalys

Vi har i nuläget 13 barn, blir 14 i december, varav 9 pojkar och 4 flickor, 9 tvååringar och 5 ettåringar. Tre pedagoger: 2 barnskötare 100% och en förskollärare 75%, med förstärkning av vikarie. Vi jobbar nu mycket med rutiner. Barnen visar stort intresse för språk, frågor, härmar osv. Vi ska fortsätta ha samling varje dag och försöka locka fram barnens intressen för böcker. Vi ser över våra rutiner om de skulle behövas för att anpassa efter vår barngrupp. Vårt mål är trygghet och rutiner.

Inomhusmiljön består av ett större rum och två mindre. Vi har tillgång till rörelse-/musikrum, hemkunskapsrum, bygg rum, ateljé, torg/allrum och matsal. Utomhusmiljön består av en fin utegård som vi delar med Skogsstjärnan, som också har 1-2 år. Överblicken är god, men är skymd bakom vår stora kulle, bakom tunneln, den nya planteringen (prydnadsgräs) och kärrförrådet.

5.5 Normer och värden Aklejan

Vi verkar för att grundlägga färdigheten: Att vänta på sin tur. Visa barnen på en variation av leksaker/föremål för att ge dem chansen till ett annat val och vänta på sin tur, istället för att ta från andra. Vi vill i den mån det passar verksamheten låta barnen leka/utforska färdigt och att förbereda dem på ett avbrott, för att förhindra konflikter. Att vi pedagoger finns nära tillhands för att hjälpa, stötta, och vägleda barnen i deras lek och utforskande.

Vi gör en kartläggning inför varje termin och vid behov.

6. Likabehandlingsplan för Lillmunkens förskola, avdelning Guldvivan

6.1 Gullvivans vision

Vi vill att både barn, föräldrar och personal ska känna trygghet, trivsel och gemenskap här på Gullvivan.

Att alla barn ska känna, glädje och lust i sin förskolemiljö och att ingen ska bli utsatt för diskriminering eller annan kränkande behandling. Vi ser alla barn som kompetenta individer och vi strävar efter att möta alla barn utefter deras egna förutsättningar.

6.2 Så har vi arbetat med planen 2021

6.2.1 Utvärdering

På höstterminen -21 startar vi upp en ny barngrupp. Vi startar alltid upp med att jobba med våra rutiner och skapa en trygg barngrupp. Vi delar samma synsätt och värderingar och tänker tillsammans under 2021 att arbeta utefter vår nya likabehandlingsplan.

6.2.2 Förebyggande arbete

- Att välkomna nya barn och föräldrar på ett bra sätt. Vi vill ha en bra föräldrakontakt.
- Vuxna är närvarande i lek och aktivitet.
- Visa att alla barn är lika mycket värda.
- Ta barnen på allvar och ta sig tid att lyssna när barnen vill berätta något för oss.
- Daglig föräldrakontakt. Vi pratar med föräldrar i hallen vid hämtning och lämning. Säger hej och hejdå. På grund av covid-19 har detta gjort att den dagliga kontakten blivit sämre, vi hoppas att det kommer återgå till det mer normala när alla restriktioner släpps.
- Pedagogisk Dokumentation
- Vi strävar efter att – som pedagoger – vara goda förebilder i ord och handling. Vi ska visa respekt för varandra.
- Det är viktigt – att som pedagoger – visa enighet i vårt arbete med barnen.
- Det är viktigt att uppmuntra barnen i den dagliga verksamheten.

7. Likabehandlingsplan för Lillmunkens förskola, avdelning Skogsstjärnan

7.1 Skogsstjärnans vision

Vi vill att både barn och personal ska känna trygghet, trivsel och arbetsglädje här på Skogsstjärnan.

Alla barn ska känna trygghet, glädje och leklyst i sin förskolemiljö.

Det är också viktigt att vårdnadshavarna känner sig trygga med förskolan och med personalen.

Ingen ska bli utsatt för diskriminering eller annan kränkande behandling!

7.2 Så har vi arbetat med planen 2019–2021.

7.2.1 Utvärdering

Arbetslaget har arbetat tillsammans i 6 år och har därmed hunnit arbeta fram flera likabehandlingsplaner förut. Vi delar fortfarande värderingar och har samma åsikter om vad som är viktigt i arbetet med likabehandling!

Vi lägger mycket fokus på trygghet, speciellt under höstterminen då barngruppen till stor del är ny. Det är även viktigt att vårdnadshavare känner sig trygga med att lämna sina barn hos oss, och därför ser vi inskolningen som väldigt viktig! Vi är nogna med att vårdnadshavare får tydlig information om vår verksamhet men också om hur inskolningen går till, så att det skapar trygghet hos dem.

Vi tycker att vi har lyckats bra med detta arbete under senaste läsåret, och har också fått positiva kommentarer från vårdnadshavare på utvecklingssamtalen.

Vi har haft bra vardagliga rutiner för att motverka att det blir rörigt och oroligt bland barnen.

Vi har ständigt och medvetet arbetat med språkutveckling, både vid organiserade aktiviteter och spontant i vardagen.

7.2.2 Förebyggande arbete

- Att välkomna nya barn och föräldrar på ett bra sätt. Vi vill ha en bra föräldrakontakt.
- Vuxna är närvarande i lek och aktivitet.
- Visa att alla barn är lika mycket värda.

- Ta barnen på allvar och ta sig tid att lyssna när barnen vill berätta något för oss.
- Daglig föräldrakontakt. Vi pratar med föräldrar i hallen vid hämtning och lämning.
- Barnobservationer.
- Vi strävar efter att, som pedagoger, vara goda förebilder i ord och handling. Vi ska visa respekt för varandra.
- Det är viktigt att, som pedagoger, visa enighet i vårt arbete med barnen.
- Det är viktigt att uppmuntra barnen när de visar sig hjälpsamma mot varandra.

7.3 Kartläggning/nulägesanalys

Skogsstjärnan är en av Lill munkens två småbarnsavdelningar med barn i 1–2 års ålder. Just nu har vi 15 barn inskrivna på Skogsstjärnan, varav 9 st är pojkar och 6 st är flickor. Vi har ett barn i gruppen med annat modersmål. Vi kommer att skola in ytterligare ett barn i början av nästa termin. Arbetslaget består av två förskollärare och en barnskötare, varav alla tre är kvinnor. Alla arbetar 100 %.

Inne på Skogsstjärnan finns ett stort allrum med läs/ myshörna (gradäng vid fönster), bord att sitta och pyssla vid, stor matta där barnen sitter och leker, samt att vi har samling och fruktstund där. Intill allrummet finns också skötrum där det finns en barntolett och en vuxentolett, skötbord och tvätt ränna för handtvätt, ett rum vi kallar för hemmet samt ett bil/bygg-rum. Vi delar matsal med avdelningen Aklejan som är den andra småbarnsavdelningen.

Skogsstjärnans utemiljö delas även den med Aklejan. På utegården har vi gungor, sandlåda, två gräsbeklädda kullar varav den ena med en tunnel under samt en asfalterad väg. Det finns två förrådsbyggnader.

8. Likabehandlingsplan för Lillmunkens förskola, avdelning Blåklinten

8.1 Vision

Vi i förskolan ska vara en arbetsplats för barn och vuxna där alla kan känna sig trygga och där ingen ska vara utsatt för diskriminering eller annan kränkande behandling.

Varje barn ska känna sig sedd och omtyckt. Vi på Blåklinten strävar efter att ha en hjärtlig atmosfär.

8.2 Hur arbetar vi främjande idag?

Vi säger ”hej” till alla barn och vuxna så att de känner sig sedda och välkomna till oss på Blåklinten. Vi ser och säger ”hejdå” till barn och vuxna när de går hem för dagen. Vi försöker att bejaka och följa barnens önskemål av olika aktiviteter och intressen. Vi är positiva och goda vuxna förebilder. Vi tar oss tid, är närvarande och lyssnar på barnen.

Vi arbetar med:

- Hur man är en bra kompis. Kompissamtal i storsamling, alla barn har fått säga vad de tycker att en bra kompis är. Vi har tidigare gjort en kompisblomma som vi använder där det står hur en bra kompis ska vara
- Alla barn är snälla och alla är bra på något. Alla barn blir uppmärksammade på ett positivt sätt.
- Barnen får välja vilket rum de vill leka i inomhus och vi hjälper till att försöka begränsa antalet i varje rum. De väljer även kamrat.
- Konfliktlösning när något hänt tillsammans med en vuxen. Den som är ledsen får börja berätta vad som hände, sedan är det den andres tur. Lugnt utan affekt. Förståelse av händelseförloppet och den andres känslor...en lösning av konflikten.
- Vi har teach schema uppsatt och barnen vet att vi följer den, så när de undrar vad de ska göra kan de se på den.
- Positiv feedback direkt på bra handlingar.
- Nolltolerans mot hårdhänta lekar med knuffar, slag, sparkar och kränkande språk mot både barn och vuxna

- Vi arbetar dagligen med värdegrundsfrågor i vår barngrupp. Vi har även tillgång till specialpedagog vid behov.
- Samlingar, alla barn deltar. Vi bygger upp en gemenskap, vi-känsla. Vi ska ha roligt tillsammans.
- Alla barn har rätt att ha sin egen åsikt men det är viktigt att tänka på att inte sära sina kompisar.
- Vuxna är närvarande i barnens lek och aktivitet.
- Daglig föräldrakontakt. Vi hinner med ett kort samtal med föräldrar vid lämning/hämtning.
- Föräldramöte varje höst. Gemensam föräldraträff tillsammans med barnen under våren. Lite annorlunda upplägg nu pga. covid -19
- Utvecklingssamtal för alla, minst en gång per år. För de föräldrar som önskar ett extra samtal under vår eller höst kan få det. Vid behov finns möjlighet för fler samtal efter föräldrarnas eller personalens önskemål.
- Vi tar barnen på allvar när de berättar något för oss. Ibland gör vi barnobservationer och har återkommande "barndiskussioner" i arbetslaget.
- Barnintervjuer höst och vår. Vi ställer frågor som visar om barnet trivs hos oss, vilka de leker med och vad de leker.
- Vi strävar efter att som pedagoger vara goda förebilder i ord och handling. Vi visar respekt för varandra och barnen.
- Vi som pedagoger visar enighet i vårt sätt att arbeta pedagogiskt med barnen.
- Vi uppmuntrar barnen när de är hjälpsamma mot varandra.
- Föräldrarna får svara på en trivselenkät 1 ggr/år. Genom den får vi information om hur föräldrar och barn trivs i förskolan. Vi får veta vad de är nöjda med och vad vi behöver bli bättre på.
- Likabehandlingsplanen presenteras på kommunens hemsida under fliken Utbildning och Barnomsorg.

8.3 Kartläggning och nulägesanalys

I nuläget finns det 24 barn på avdelning Blåklinten, Förskolan Lillmunken. Barnen är 5 år och 9 av barnen är pojkar och 15 är flickor. Vi har ett barn med diabetes och 1 barn med särskilt behov. I arbetslaget är vi 5 pedagoger varav 2 är resurs. Vi använder oss av teachbilder och dagsschema för att hjälpa barnen med att få en överblick av vad som händer under en dag hos oss. Tydliga regler och rutiner är också en trygghet och viktigt på Blåklinten.

Avdelningen Blåklinten som ligger på andra våningen består av ett stort allrum och 2 mindre rum. Det finns 2 toaletter med tvätthö för 2 barn i taget. Det finns en handikappanpassad toalett i anslutning till avdelningen. Det finns ett Bygg/teknikrum, en ateljé och ett musik/dramarum som är gemensam för alla avdelningar också på andra våningen. På nedre botten finns en matsal och en torg del som delas av alla avdelningarna. Här ligger också groventrén och Blåklintens kapprum.

Utegården är ganska svåröverskådlig med vinklar och vrår. Några ställen på gården som barnen är svåra att se och upptäcka.

9. Likabehandlingsplan för Lillmunkens förskola, avdelning Solrosen

9.1 Vision Solrosen

Vi vill att alla vårdnadshavare, barn och pedagoger ska känna att Solrosen är en plats för trygghet, glädje och gemenskap. Alla ska bli respekterade för den de är och känna sig delaktiga. Alla barn har rätt till tillgänglig lärmiljö.

9.2 Bakgrund och kartläggning av miljö

Vi är 14 barn och 2 pedagoger på Solrosen. Vi har dessutom annan hjälp några timmar per dag för att få ut raster mm. Just nu är alla barn födda -17 på Solrosen.

Solrosens avdelning består av ett stort rum, två mindre och ett skötrum/toaletter som delas med Gullvivan. Avdelningen är liten så pedagogerna är nära barnen var de än är och ser lätt även om det blir ovänskap i rummen. Det är goda insynsmöjligheter i smårummen tack vare glasrutor i dörr och/eller i väggparti. Det är även glasrutor i dörrarna från avdelningarna och in mot toaletterna/skötrummet. Ute i hallen finns ytterligare två toaletter.

Utemiljön är stor och det finns förråd, kullar och annat som skymmer sikten. Däremot har tre avdelningar utegården tillsammans så det kan vara 9 pedagoger som mest ute, plus resurs personal. När det är planeringar kan det vara så lite som två pedagoger på två avdelningar barn under en timme.

Vi kartlägger trivsel genom:

- Intervjuer med barnen
- Samtal med vårdnadshavare vid hämtning, lämning.
- Utvecklingssamtal
- Observationer gjorda under barnens tid på Solrosen.

9.3 Mål

- Ha en trygg relation med vårdnadshavare och barn.
- Att ge lek och samspel förutsättningar för att lyckas
- Att barnen kan påverka och vara delaktiga i sin vardag
- Värna om barns integritet
- Att ha en meningsfull, rolig och utmanande verksamhet.’
- Att inte ha någon diskriminering enligt de sju diskrimineringsgrunderna

9.4 Hur arbetar vi främjande med målen idag?

Genom att:

- Ha en trygg inskolning då vi skapar en bra relation med barn och vårdnadshavare.
- Jobbar gruppstärkande genom lekar och aktiviteter tillsammans.
- Skapa en god lärmiljö som stimulerar barnens nyfikenhet och lust att leka och lära.
- Ha ett tydligt och gemensamt förhållningssätt
- Vara närvarande och stöttande pedagoger samt goda förebilder
- Möta varje barn och vuxen med respekt.
- Arbeta med Integritet i projektet ”Kroppen och integritet” material Stopp min kropp från Rädda barnen
- Vara närvarande och tillgängliga i barnens lek.
- Ha begränsningar på barn inne i Solrosens olika rum och ett system hur man väljer aktivitet/rum (aktivitetstavla)
- Hjälpa barnen att se varandras kompetenser som positiva tillgångar för gruppen.
- Planera så att alla barn kan delta i Solrosens aktiviteter.
- Uppmuntra omtanke och hjälpsamhet.
- Vara lyhörd för vad som pågår i barn och personalgrupp.
- Dela in barnen i mindre grupper under dagen.
- Pratad om stjärnfamiljer och köpt in en bok med samma namn i år.

Främjande arbete med de sju diskrimineringsgrunderna:

9.4.1 Kön

- Vi arbetar efter att inte göra skillnad på pojkar och flickor.
- Motverka traditionella könsnormer genom bra böcker, hur vi pedagoger uttrycker oss, vad vi visar i tavlor på Solrosen (bilder som motverkar traditionella normer) mm
- Ha könsneutrala namn på våra rum
- Uppmuntra att prova alla aktiviteter.
- Signalera att lekmiljöerna passar alla.

9.4.2 Könsidentitet eller könsuttryck

- Vara ödmjuk och lyhörd för barnets röst vem hen är.
- Ha ett öppet klimat.

9.4.3 Etnisk tillhörighet

- Synliggöra andra kulturer i böcker, filmer mm
- Belysa olika etniska tillhörigheter
- Uppmärksamma olika nationaliteter, kulturer, titta på Jordglob/kartor, ord, flagga mm
- Tillgänglig lärmiljö, TAKK, ordböcker mm
- Uppmärksamma barns hemkultur
- Vi har i år även köpt in dockor med olika kön och etisk tillhörighet för att representera olika människor och utseenden.
- Religion eller annan trosuppfattning
- Prata med barnen om att det finns olika religioner.
- Uppmärksamma barnets hemkultur
- Funktionsnedsättning
- Prata om olika funktionsnedsättningar och skapa större förståelse hos barnen.
- Se till att lärmiljön är tillgänglig
- Se till att den sociala miljön är tillgänglig
- Se till att den fysiska miljön är tillgänglig
- Se till att all personal har nödvändig kännedom om aktuella funktionsnedsättningar.

9.4.4 Sexuell läggning

- Synliggöra genom bilder och böcker att familjer kan se olika ut.
- Använda ordet vårdnadshavare, familjer kan se ut på olika sätt.
- Att bekräfta när fler i leken vill vara mamma eller pappa att det kan se ut så.
- Köpt in boken stjärnfamiljer att använda i barngruppen.

9.4.5 Ålder

- Alla barn hos oss oavsett ålder får samma möjligheter att vara delaktig i allt i verksamheten utifrån sin egen förmåga.
- Vi ser alla barn som kompetenta
- Benämner inte barnen som stor och liten. Alla får vara med utifrån sin egen förmåga.

9.4.6 Förebyggande

- Vi uppmärksammar platser som kan upplevas som otrygga, genom intervjuer och observationer. När vi identifierat platser så kan vi ha rutiner för att tex undvika trängsel, köer eller ha mer uppsikt där mm.
- Alla vuxna har ansvar/överblick över alla barn vid utevistelse på gården/utflykter. Fördela sig på gården.
- Använder en konfliktlösnings program vid upprepade eller svårare konflikter.
- Inget barn får gå ut utan vuxen.
- Ha begränsningar på hur många barn som bör finnas i solrosens olika rum och ett system på hur man väljer aktivitet/rum (aktivitetstavla). Anpassar detta lite efter behov.
- Stötta, samtala och ge barnen stöd och redskap till att själva kunna lösa konflikter. Vi försöker hjälpa barnen med egna lösningar.
- Vi använder tecknet med handen och ordet ”stopp!” som man använder när man känner sig obekvämt i en situation när man vill att kompiserna ska sluta. "Nej" är också ett bra ord vi uppmuntrar barnen att använda.
- Genom att vara lyhörd för vad som pågår i barn och personalgrupp.
- Vi spelar upp scenarion om konfliktsituationer som är aktuella och som vi behöver reflekterar kring tillsammans.
- Vi använder ett vardat språk här på förskolan annat stoppas direkt.
- Pedagoger fördelar sig över gården för att ha bra uppsikt.

- Spela upp situationer som uppstår i gruppen med våra grodan och vännerna figurer för att så kunna prata om situationen.

9.4.7 Vår samverkan med barn och vårdnadshavare

- Vi använder infomentor som ett verktyg för kommunikation, där visar vi vår verksamhet så att vårdnadshavare kan följa vårt tema och projekt.

10. Likabehandlingsplan för Villa Tallbacken, avdelning Råven

10.1 Vision

Vi på avdelning Råven på Villa Tallbacken vill att både barn, föräldrar och personal ska känna sig trygga och bekväma och att ingen ska bli utsatt för diskriminering eller att bli kränkta på något sätt.

Vårt mål är att alla barn ska få möjlighet att vara delaktiga i gemensamma aktiviteter utifrån deras egen utvecklingsnivå. Vi vill också att alla ska känna sig trygga och det gör vi genom att se till att det alltid finns en vuxen i närheten både ute och inne.

Vi ska se till att man visar hänsyn till varandra och att vi är lyhörda för våra olikheter. Vi vill också att man kan säga eller göra förlåt. Vi vill lära barnen att kunna säga stopp när det är något dom inte vill.

Det ska vara lustfyllt och lärorikt att tillbringa sina dagar på Villa Tallbackens förskola.

10.2 Nulägesanalys

Vi ser till att det alltid är vuxna till hands både ute och inne. I och med detta kan vi tillsammans med barnen direkt vägleda dem i hur man ska vara mot varandra.

Den plats som eventuellt kan vara en risk för kränkning är borta vid lekstugan så där är det lämpligt att en/flera pedagog/er håller till där vid uteleken.

Om något skulle inträffa som vi behöver ta itu med, samtalar vi med de berörda i första hand, sen kontaktar vi föräldrarna. Om det behövs så förbereder personal och rektor med att diskutera inför ett eventuellt föräldrasamtal. Sedan har personalen föräldrasamtalet, det kan även bli så att personalen behöver koppla in rektor i ett nästkommande samtal med föräldrarna. Dessa samtal bör dokumenteras och att man har ett ytterligare samtal som uppföljning.

10.3 Förebyggande arbete

Vi arbetar förebyggande med att berätta sagor om hur man ska vara mot varandra.

Och naturligtvis ska vi vuxna vara goda förebilder. Vi lyfter upp och berömmar barnen när de gör något bra. Vi kan genom att göra intervjuer med de äldre barnen stämna av hur de känner, vi vuxna kan diskutera med varandra på våra träffar och känna av hur vi tycker om vissa situationer.

Uppmuntra barnen till att hjälpa varandra.

I dessa coronatider har det inte blivit så enkelt att berätta för föräldrarna om hur vi lägger upp det pedagogiska arbetet, eftersom vi har haft inskolningar på utegården. Det vi har tagit upp har bara varit det övergripande som händer under en dag här på förskolan.

Föräldrarna delger oss information om sitt barn. Dialog med föräldrarna förs alltid vid lämning och hämtning. Och är kanske ännu viktigare nu i dessa tider då hämtningar och lämningar sker utomhus.

När vi är med barnen i undervisning och lek har vi möjlighet att observera dem och se hur de agerar tillsammans, utifrån det kan vi ta vara på deras behov och önskemål.

Vi försöker att ha tillgängliga miljöer för alla barn.

Under hösten kommer vi fortsätta arbetet med språkutveckling och med hjälp av Bornholms modellen och Takk ge barnen nycklar till utveckling av sitt språk och stärka deras möjligheter till att kommunicera med omgivningen. Pekböcker som grundar sig i Barnkonventionen har köpts in till avdelningen och vi har satt upp bilder på väggarna som ska ge möjlighet till diskussion kring hur vi ska vara mot varandra.

10.4 Kartläggning

Här på Råven på Villa Tallbackens förskola kommer vi ha 15 inskrivna barn from oktober månad (7 flickor och 8 pojkar). Barnen är i åldrarna 1–3 år.

Vi har 6 barn med annan nationalitet.

Höstens inskolningar har flutit på bra och kommer fortsätta under kommande veckor. Avdelningen består av 2 rum.

Våra rum används till olika sysselsättningar, vi har aktivitetslådor med bilder som vägleder barnen i deras egna val. På em. används det ena rummet till vilorum och de barnen som är vakna har möjlighet till läsvila och lek i det andra rummet.

11. Likabehandlingsplan för Villa Tallbacken, avdelning Ekorren

11.1 Vision för vår enhet

Vi på Villa Tallbackens förskola skall vara en arbetsplats för barn och vuxna där alla kan känna sig trygga och där ingen skall bli utsatt för diskriminering eller annan kränkande behandling.

Alla barn och föräldrar ska känna sig välkomna till vår förskola. Vi bejakar olikheter och ser dem som en tillgång för utvecklingen - ser möjligheter i olikheter. Konflikter är en naturlig del av mänskligt samspel som får oss att växa som individer.

11.2 Kartläggning/nulägesanalys

Ekorren är en av Villa Tallbackens två småbarnsavdelningar med barn i åldrarna 1-3 år. I nuläget är det 13 barn inskrivna på Ekorren, varav 6 st. är pojkar och 7 st. flickor. Avdelningen består av två rum som avskiljs av en glasvägg. Detta gör att personalen har god överblick över hela avdelningen.

Personalen ska alltid vara närvarande och aktiva tillsammans med barnen vid utevistelse. Detsamma gäller vid inomhuslek och vi försöker skapa en överblick och vara närvarande överallt där det behövs.

Vi jobbar just nu med att skapa en bra miljö vid toalettsituationerna. Vi har tagit bort en toalettdörr, för att det var stor klämrisk för barnen. Detta beror på att dörrarna slog i varandra.

Områden som vi har identifierat kunna vara otrygga inom förskolan är;

Ute:

Vi har uppmärksammat att bakom kullen ser vi inte alltid barnen.

Inne:

Vi upplever att vi har en bra uppsikt över alla barn inomhus.

11.3 Förebyggande

I förskolan arbetar vi med:

Att skapa gemenskap under bl.a. aktiviteter, lekar och samlingar

Att respektera när någon säger nej.

Att skapa trygghet genom vuxennärvaro i lek och aktiviteter.

Daglig föräldrakontakt vid hämtning och lämning av barnen, föräldraträffar, utvecklingssamtal och föräldraenkät.

Ge barnen tillrättavisningar då de är befogade för att upprätta en god miljö – ge barnen bra sociala verktyg.

Att personalen ska vara positiva föredömen och goda förebilder.

Att personalen fortlöpande för diskussioner kring kränkande beteenden och har ett tydligt förhållningssätt. Att inte prata över barns huvud.

Att arbeta för att ett gott arbetsklimat råder. Det gäller både barn och vuxna.

11.4 Definition av trakasserier och kränkande behandling

Begreppet ”kränkande” behandling används som ett samlingsbegrepp för olika former av kränkningar inkl. diskriminering och trakasserier som har samband med etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning, funktionshinder, kön eller av sexuell natur, ålder, könsöverskridande identitet eller uttryck.

Gemensamt för all kränkande behandling är att någon eller några kränker principen om alla människors lika värde.

Kränkningar är ett uttryck för makt och förtryck.

Kränkningar kan utföras av en eller flera personer och riktas mot en eller flera.

En kränkning kan äga rum vid enstaka tillfällen eller vara systematiska och återkommande.

Kränkningar utförs av och drabbar såväl barn som vuxna.

Med begreppet likabehandling menas att alla barn ska behandlas så att de har lika rättigheter och möjligheter oavsett någon av diskrimineringsgrunderna. Det innebär dock inte alltid att alla barn ska behandlas lika, se indirekt diskriminering.

En viktig utgångspunkt är den individuella upplevelsen och att den som uppges att han eller hon blivit kränkt, alltid måste tas på allvar.

Kränkningar kan vara:

- Fysiska (t.ex. att bli utsatt för slag och knuffar).
- Verbala (t.ex. att bli hotad eller kallad vid fula ord, öknamn).
- Psykosociala (t.ex. bli utsatt för utfrysning, grimaser, ryktesspridning).
- Texter och bilder (t.ex. teckningar).

11.5 Kvalitetssäkring av likabehandlingsplanen

Alla vuxna inom förskolan ska känna till och aktivt arbeta för att likabehandlingsplanen följs.

Vikarier, nyanställd personal och VFU-studenter informeras av handledare om likabehandlingsplanen och sekretesslagstiftningen.

Likabehandlingsplanen skall finnas på kommunens hemsida.

Likabehandlingsplanen är en del av förskolans kvalitetsredovisning.

11.6 Mål och konkreta åtgärder

11.6.1 Barn-barn

Uppmärksamma, prata med barnen om vad de gjort eller vad som hänt och sagts.

Använda sig av ”hur-frågor”. Hur kände du? Hur tänkte du? Hur tror du den andre kände sig? Hur ska du göra för att kompiserna ska bli glad?

De vuxna ser till att det barn som utsatts för kränkningen får upprättelse för det inträffade, genom tröst och genomgång av det inträffade.

Visa och lära barnen säga förlåt på rätt sätt, utifrån barnens ålder och förutsättningar.

Kränkningar ska dokumenteras.

11.6.2 Vuxen-barn

Om vi ser eller hör en vuxen (personal eller förälder) gör eller säger något helt olämpligt, ska vi vara så raka att vi kan säga det

Ta den vuxne åt sidan och diskutera saken med dem.

Vid upprepade tillfällen skall rektor vidtalas, som i sin tur vidtar lämpliga åtgärder.

Förskolans åtgärder skall dokumenteras.

11.6.3 Vuxen-vuxen

Likabehandlingsplanen presenteras på höstens föräldramöte, pga. corona så kommer endast rektor ge övergripande information.

Föräldraenkät 1gr./år.

På kommunens hemsida finns en blankett för synpunkter.

11.6.4 Utvärdering

Personal: Likabehandlingsplanen utvärderas och revideras hösten 2021. Rektor har yttersta ansvaret för att likabehandlingsplanen upprättas, efterlevs samt årligen utvärderas och revideras. Handlingsplanen gäller barn, anhöriga och personal på Villa Tallbackens förskola och är framtagen av personalen.

12. Likabehandlingsplan för Villa Tallbacken, avdelning Björnen

12.1 Vision

Alla barn och föräldrar ska känna sig välkomna till vår avdelning. Vi bejakar olikheter och ser det som en tillgång för utveckling.

Alla barn på förskolan ska få utvecklas och lära i en trygg miljö.

Vi strävar efter en demokratisk miljö för samtliga. Och att vi lär och delger varandra med ett demokratiskt förhållningssätt.

Vår förskola ska vara trygg, rolig och lärorik.

12.2 Kartläggning och nulägesanalys

Vår barngrupp består av 24 barn varav 11 pojkar och 13 flickor varav 12 är med annat modersmål än svenska. I vår grupp finns 3 barn med kartläggning med specialpedagog.

Personalgruppen består av 1 förskollärare och 2 barnskötare samt 1 extratjänst med annat modersmål.

På Björnens avdelning finns 2 lekrum som vi möblerat rum i rummen. Vi successivt utvecklar våra lekvrår inom den tidsram vi har.

Vi har en hall som är vårt kapprum utanför avdelningen på andra våningen. Men barnen tar av skor då vi har en skohylla för detta vid entrén. Vi har många barn och alla får inte plats med sin klädförvaring på övre plan så det finns 4 platser vid entrén.

Vi har 2 toaletter som är barnanpassade. Vi har tagit bort låsen i dem för att det fanns barn som låst in sig på toaletten.

Vi har en fin matsal, vi har ett bibliotek/ bokrum där vi läser och vi har tillgång till ett rörelserum med tv och projektor samt ett litet rum.

Utemiljön

Består av en långsmal gård. Där vi får tänka på att personalen delar upp sig på gården, så att vi har uppsikt på alla barn.

Förebyggande/ Främjande

All personal ska jobba förebyggande mot kränkningar genom att vara goda förebilder.

Ha ett förhållningssätt som präglas av gemensamma kända riktlinjer.

Stärka barnens självkänsla, självtillit och självförtroende.

Uppmuntra positivt beteende hos oss alla barn som vuxna.

Ha en god uppsikt över de utrymmen där barnen befinner sig.

Vi upplever att det finns ett behov av struktur med tydliga regler och rutiner och återkommande veckohändelser som att vi ex, går till lekparken eller till skogen på återkommande dagar. VI jobbar med detta och med metoder som "barnkonventionen" (kanin och igelkott) I samlingar jobbar vi utifrån struktur från "Bornholms modellen" och när vi går till skogen använder vi en app som heter "naturboken" materialet kommer från friluftsförbundet och där gör vi roliga lekar som dels lär oss allemansrätten men också att vi gör olika uppdrag i skogen med barnen. Våra lärmiljöer ställer vi i ordning utifrån metoder som vi lärt oss via "Spsm" tillgänglig lärmiljö.

Vid det förebyggande arbetet använder vi oss av:

- samlingar varje dag
- dagliga samtal med barnen.
- vuxen närvaro
- tema/ projekt ex, vi har jobbat med årstider, vi ska jobba med kompisböcker baserade på barnkonventionen.
- tydliga dagsrutiner i form av bilder, och återkommande aktiviteter samma veckodag
- tack tecken som stöd, förklara ord. (vi använder veckans tecken)
- samtlig personal har utbildats i läslyftet.
- Vi samverkar med barn och föräldrar
- vi har en bra dialog med föräldrar vid lämning och hämtning.

Förra året hade vi inte ett fysiskt föräldramöte p.g. av coronaepidemin. Men information angående föräldramöte gavs ut via information pappersvis till respektive vårdnadshavare. I år vet vi inte ännu hur föräldramötet kommer se ut p.g. av att restriktioner om pandemin kommer att förändras 30 sept 2021.

På infomentor kan vi ha kontakt med alla vårdnadshavare dagligen genom att lägga in information på tidslinjen i infomentor.

Där kan vi direkt visa föräldrar vad vi jobbat med, upptäckt, lärt oss, varit med om eller annat vi gör på en dag.

12.3 Mål

Vi vill vidareutveckla våra lärmiljöer på ett sånt vis att vi kan tydliggöra de olika aktiviteterna i rum i rummen. Mer bild stöd i vråna som visar vad gör jag här, hur gör jag, hur länge och med vem.

Språket är alltid i fokus genom läsning, genom att vi samtalar med barnen, genom appar på Ipad. Naturupplevelser genom skogsutflykter, lekparken och närmiljö promenader.

12.4 Åtgärder

Vi ska vidareutveckla bild stöd till lärmiljöerna och andra ställen som ex, vad gör vi i samlingen.

12.5 Kränkande behandling

Får ej förekomma på förskolan. Men det händer att barn kommer i konflikt på varandra.

Vi vuxna måste stötta och finns nära barnen i deras lek för att hjälpa till att utveckla deras lek.

Utvärdering: Av likabehandlingsplanen sker våren 2022 samt revidering höst 2022

13. Likabehandlingsplan för Ransäters förskola, avdelning Vätten

13.1 Vättens vision

Vätten, och hela förskolan, ska vara en plats där alla barn och vuxna, såväl vårdnadshavare som personal kan känna sig trygga och där ingen skall bli utsatt för diskriminering eller annan kränkande behandling.

Alla barn och föräldrar är välkomna till vår förskola.

Vår förskola skall vara trygg, rolig och lärorik.

13.2 Kartläggning/nulägesanalys

Vätten är en småbarnsavdelning 1–3 år. Det är i dagsläget elva barn som har sin huvudsakliga hemvist på Vätten. Sju stycken treåringar (födda 2018), tre barn som är två år (2019) och en ettåring (2020).

Två heltidspedagoger ansvarar för avdelningen.

Vi har ett nära samarbete med Drömrummet där de äldre barnen har sin huvudsakliga hemvist.

Vi samverkar med öppning, stängning, frukost och mellanmål. Ansvaret för frukost och mellanmål, och alla förberedelser och efterarbete som det innebär, ligger på pedagogerna.

Vättens avdelning består av en yttre och inre tambur. I anslutning till den inre tamburen finns ett mindre lekrum. I övrigt finns en "köksdel", ett skötrum, en korridor med lekmiljö samt ett större lekrum och ett vilrum. Dessutom finns ett kontorsutrymme.

Utemiljö består av grönytor, sandlåda, lekstuga och inhägnade gungor. På gården finns även ett förråd.

Vi har identifierat områden inom förskolans utom- och inomhusmiljö där vi behöver vara extra uppmärksamma för att kunna skapa en trygg miljö och förhindra/förebygga kränkningar.

Inne:

- Skötrummet.
- Det mindre lekrummet som ligger lite offside, men egentligen alla rum som vi inte "täcker upp" personalmässigt.
- Vilrummet i samband med att barn vaknar.

Ute

- Förrådet.
- Lekstugan är inte i bruk pga bristande säkerhet. Den ska kasseras och vi är lovade en ny.

Vättens övergripande mål är trygga barn och vårdnadshavare

Barnen ska bli trygga med sin identitet, bli sedda, få möjlighet att uttrycka tankar och åsikter samt lära sig att ta hänsyn till varandra.

Barnen ska utveckla språket.

13.3 Förebyggande arbete och åtgärder

För att få trygga barn och vårdnadshavare krävs en bra inskolning, ett fortsatt bra bemötande och dialog. Vi lägger stor vikt vid den dagliga kontakten i tamburen i samband med lämning och hämtning. Pandemin har haft stor påverkan på denna del av vårt arbete, men vi har försökt göra det så bra som möjligt utifrån de förutsättningar vi haft. Vi har kompenserat det genom att ha mer kontakt via sms och telefonsamtal samt mer omfattande utvecklingssamtal.

Alla ska bli sedda och välkomnade i början av dagen likaväl som de får ett avslut när det är dags att gå hem. Vi är tydliga och ärliga i vår kommunikation. Genom Infomentor kan vi också göra föräldrarna delaktiga i vår verksamhet/undervisning.

Vi har ett utvecklat och strukturerat arbetssätt när det gäller rutiner. Rutinerna är viktiga för att upprätthålla en trygg och säker miljö.

Barnen tränas i att samsas i köer, vänta på sin tur vid handtvätt, matbord och i leken. De hjälper varandra, turas om att bestämma, lyssna till varandras åsikter och respektera ett nej.

Vi fokuserar på språket i form av det talade språket, men också ljud, gester och tecken som stöd. Vi samtalar med barnen och sätter ord på det vi gör. Språket är ett viktigt verktyg för att kunna kommunicera, uttrycka tankar och åsikter.

Pedagogerna ska vara närvarande och aktiva tillsammans med barnen vid inomhuslek samt utevistelse. Vi försöker skapa en överblick. Dock är det svårt att vara närvarande i alla rum om alla är öppna och tillgängliga då vi bara är två pedagoger på avdelningen. För att ha en trygg och säker miljö begränsar vi stundtals barnens utrymme/ tillträde till rummen

Dörren till skötrummet hålls stängd då vi inte använder det. Dörren till kontoret är alltid stängd och haspad. Grindar begränsar tillträdet till tamburerna.

Utomhus hålls dörren till förrådet alltid stängd. Vi tar ut de saker som barnen vill ha och stänger sedan till. Detta för att förhindra skador och att kränkningar skulle kunna ske i dolda utrymmen.

När lekstugan kan användas utgör den ett liknande "problem". Där ställer vi ofta upp dörren och barnen tillåts inte stänga in sig. I dagsläget används inte lekstugan.

Vidare försöker vi "vara steget före" och hålla koll på barn som ibland använder sin storlek, eller annan kraft, för att utöva negativ påverkan på kompisar. Vi har även täta "kontroller" på barnen i vilrummet för att förhindra att något barn vaknar och stör/kränker andra barn.

13.4 Utvärdering

Utvärdering sker i de dagliga kontakterna med vårdnadshavarna, i samband med utvecklingssamtal och genom föräldraenkät/trivselenkät. När det gäller föräldraenkäten skulle utvärderingen vara mer konkret om den skedde avdelningsvis.

Pedagogerna diskuterar, utvärderar, analyserar och gör åtgärder fortlöpande. En stor del av arbetet sker dagligen och muntligt, men en del dokumenteras även skriftligt.

14. Likabehandlingsplan för Ransäters förskola, avdelning Drömrummet

14.1 Vision

Vi i förskolan skall vara en arbetsplats för barn och vuxna där alla kan känna sig trygga och där ingen skall bli utsatt för diskriminering eller annan kränkande behandling.

Alla barn och föräldrar skall vara välkomna till vår förskola. Vi bejakar olikheter och ser dem som en tillgång för utvecklingen - ser möjligheter i olikheter. Konflikter är en naturlig del av mänskligt samspel som får oss att växa som individer.

Vår förskola skall vara trygg, rolig och lärorik.

14.2 Kartläggning Analys

Enskilda intervjuer med främst de äldre barnen och utvecklingssamtal med föräldrar under året, visar att barnen och föräldrarna i huvudsak känner sig nöjda och trygga.

Personalen ska vara närvarande och aktiva tillsammans med barnen vid utevistelse. Detsamma gäller vid när vi är inne och vi försöker skapa en överblick och vara närvarande i de rum där det behövs. Nu när vi har blivit färre i personalstyrkan är det svårare att ha överblick över alla rum. Vi får planera mera för att skapa den trygghet vi vill ha.

Vi har identifierat områden inom förskolans utom- och inomhusmiljö där vi behöver vara extra uppmärksamma för att kunna skapa en trygg miljö.

Ute:

Skogspartiet bakom cykelförrådet. Omklädningshytten vid hockeyrinken. .

Inne:

Hallen och toaletterna vid Drömrummet.

Drömrummet begränsar antalet barn i byggrummet och i hemmet.

14.3 Förebyggande

I förskolan arbetar vi med:

- Att skapa gemenskap under bl.a. aktiviteter, lekar och samlingar, där olikheter och likheter lyfts fram positivt.

- Att respektera när någon säger nej.
- Att skapa trygghet genom vuxennärvaro i lek och aktiviteter.
- Daglig föräldrakontakt och genom telefon och infomentor.
- Barnobservationer (vid behov).
- Barnintervjuer.
- Ge befogade tillrättavisningar för att upprätta en god miljö – ge barnen bra sociala verktyg.
- Att personalen ska vara positiva föredömen och goda förebilder.
- Att personalen fortlöpande för diskussioner kring kränkande beteenden och har ett tydligt förhållningssätt. Att inte prata över barns huvud.
- Att arbeta för att ett gott arbetsklimat råder. Det gäller både barn och vuxna.

14.5 Definition av trakasserier och kränkande behandling

Begreppet ”kränkande” behandling används som ett samlingsbegrepp för olika former av kränkningar inkl. diskriminering och trakasserier som har samband med etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning, funktionshinder, kön eller av sexuell natur, ålder, könsöverskridande identitet eller uttryck.

Gemensamt för all kränkande behandling är att någon eller några kränker principen om alla människors lika värde.

Kränkningar är ett uttryck för makt och förtryck.

Kränkningar kan utföras av en eller flera personer och riktas mot en eller flera.

En kränkning kan äga rum vid enstaka tillfällen eller vara systematiska och återkommande.

Kränkningar utförs av och drabbar såväl barn som vuxna.

Med begreppet likabehandling menas att alla barn ska behandlas så att de har lika rättigheter och möjligheter oavsett någon av diskrimineringsgrunderna. Det innebär dock inte alltid att alla barn ska behandlas lika, se indirekt diskriminering.

En viktig utgångspunkt är den individuella upplevelsen och att den som uppger att han eller hon blivit kränkt, alltid måste tas på allvar.

Kränkningar kan vara:

- Fysiska (t.ex. att bli utsatt för slag och knuffar).
- Verbala (t.ex. att bli hotad eller kallad vid fula ord, öknamn).

- Psykosociala (t.ex. bli utsatt för utfrysning, grimaser, ryktesspridning).
- Texter och bilder (t.ex. teckningar).

14.6 Kvalitetssäkring av likabehandlingsplanen

Alla vuxna inom förskolan ska känna till och aktivt arbeta för att likabehandlingsplanen följs.

Vikarier, nyanställd personal och VFU-studenter informeras av handledare om likabehandlingsplanen och sekretesslagstiftningen.

Likabehandlingsplanen skall finnas på kommunens hemsida.

Likabehandlingsplanen är en del av förskolans kvalitetsredovisning.

14.7 Mål och konkreta åtgärder

14.7.1. Barn-barn

Uppmärksamma, prata med barnen om vad de gjort eller vad som hänt och sagts.

Använda sig av ”hur-frågor”. Hur kände du? Hur tänkte du? Hur tror du den andre kände sig? Hur ska du göra för att kompiserna ska bli glada?

De vuxna ser till att det barn som utsatts för kränkningen får upprättelse för det inträffade, genom tröst och genomgång av det inträffade.

Visa och lära barnen säga förlåt på rätt sätt.

Kränkningar ska dokumenteras.

14.7.2 Vuxen-barn

Om vi ser eller hör en vuxen (personal eller förälder) göra eller säga något helt olämpligt, ska vi vara så raka att vi kan säga det.

Ta den vuxne åt sidan och fråga hur den andre tänkte.

Vid upprepade tillfällen skall rektor vidtalas, som i sin tur vidtar lämpliga åtgärder.

Förskolans åtgärder skall dokumenteras.

14.7.3 Vuxen-vuxen

Föräldraenkät 1 gr./år.

Föräldraråd.

På kommunens hemsida finns en blankett för synpunkter.

14.7.4 Utvärdering

Personal: Likabehandlingsplanen utvärderas och revideras varje ny hösttermin. Rektor har yttersta ansvaret för att likabehandlingsplanen upprättas, efterlevs samt årligen utvärderas och revideras. Handlingsplanen gäller barn, anhöriga och personal på Ransätters förskola och är framtagen av personalen.